

לקוטי תורה • פרשת צו • מאמר 3

להבין ענין משמח חתן וכלה ומשמח חתן עם...

להבין "משמח חתן וכלה"

החתן והכלה שבברכות הנישואין הם יעקב ורחל: אור אין סוף שפורץ גם ממדרגתו הנעלמת ביותר, ומלכות, שצריכה לרדת כדי להחיות את העולמות. הגורם לפריצה הוא שמחת ה' — תענוג הפנימי שמתגלה, והוא ניתן בלי להמתין לאתערותא דלתתא; כעת הוא עובר מן החתן אל הכלה, ולעתיד לבוא ישמחו שניהם כאחד.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/tzav/3

הנקודה

החתן והכלה שבברכות הנישואין הם יעקב ורחל: אור אין סוף שפורץ גם ממדרגתו הנעלמת ביותר, ומלכות, שצריכה לרדת כדי להחיות את העולמות. הגורם לפריצה הוא שמחת ה' – תענוגו הפנימי שמתגלה, והוא ניתן בלי להמתין לאתערותא דלתתא; כעת הוא עובר מן החתן אל הכלה, ולעתיד לבוא ישמחו שניהם כאחד.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר מסביר מדוע אחת מברכות הנישואין מסתיימת במילים "משמח חתן וכלה", והאחרונה במילים "משמח חתן עם הכלה". לפי האריז"ל, הכלה היא רחל: כנסת ישראל, מלכות דאצילות, המשתוקקת להיכלל באור אין סוף, אך צריכה לרדת, בעל כורחה, כדי להחיות נבראים שחשים את עצמם כמציאות עצמאית, כ"רחל לפני גוויזה נאלמה". החתן הוא יעקב, הבריה המבריה "מן הקצה אל הקצה", ששמו מורכב מאותיות "יבקע": הוא בוקע גם את מדרגתו הנעלמת של אור אין סוף וממשיך את האור הסובב כל עלמין לתוך האור ממלא כל עלמין. "ערוכתך" שבישעיהו היא אריך אנפין הנמשך לתוך מלכות, ומצמיח מלמטה ביטול, כשם שזרע צומח והופך לפרי שאין להשוותו אליו. הגורם לפריצה הוא השמחה – תענוגו הפנימי של המלך שמתגלה – הניתן, כמו בשעת הבריה, בלי אתערותא דלתתא, בדומה לברכת כהנים. בזמן הגלות השמחה עוברת מן החתן אל הכלה; לעתיד לבוא, כשהלכנה תהיה שווה לחמה, ישמחו שניהם כאחד.

מבנה

1	החתן והכלה	11
	רחל היא מלכות, שירדת בעל כורחה אל הנבראים; יעקב, ששמו מורכב מאותיות "יבקע", הוא המשכת אור אין סוף הבוקע גם את "עשה חושך סתרו"; "ערוכתך" היא אריך אנפין הנמשך לתוך מלכות.	
2	זריעה וצמיחה	21
	צמיחה מלמטה היא יש מאין, בדומה לבריה; "זרע צדקות" הוא הארת יעקב במלכות, ו"ישועות" צומחות מלמטה: ביטול, היכללות והמשכת פנימיות הלב לה.	
3	השמחה כגורם	31
	התענוג של המלך שמתגלה כשמחה, כמו פנים המאירות מחידוש של הבנה, גורם לפריצה בלי אתערותא דלתתא, כפי שהיה בבריה ובברכת כהנים; כעת "חתן וכלה", ולעתיד "חתן עם הכלה".	
4	סיכום	41
	שלבי המאמר מובאים שוב בקצרה.	

יעקב ורחל יעקב ורחל

בתורת הארז"ל, פרצופים באצילות; כאן יעקב, החתן, הוא המשכת אור אין סוף, ורחל, הכלה, היא מלכות שמקבלת אותו.

כנסת ישראל כנסת ישראל

כנסת ישראל, מקור נשמות ישראל; בקבלה, מלכות דאצילות, המתלבשת בעולמות התחתונים כדי להחיותם.

בקיעה בקיעה

האור פורץ מבעד להסתר, כשם שהשחר בוקע את הלילה; בשמו של יעקב מצויות אותיות "יבקע".

אריך אנפין אריך אנפין

"הפנים הארוכות", פרצוף של כתר, הנקרא "ארוך" משום שהוא נמשך למטה בלי גבול; המאמר מוצא אותו ב"ערוכתך" שבישעיהו.

סובב כל עלמין סובב כל עלמין

אור אלוקי גדול מכדי להיכנס לעולמות; יעקב ממשיך אותו לתוך האור ממלא כל עלמין, ולעתיד לבוא הוא יתגלה למטה.

אתערותא דלעילא אתערותא דלעילא

נתינה אלוקית שאינה ממתינה ליוזמה מצד האדם, כמו בבריאת העולם ובברכת כהנים.

תענוג ושמחה תענוג ושמחה

התענוג הוא הגורם הפנימי, והשמחה היא התענוג כשהוא מתגלה, כמו פנים המאירות מחידוש של הבנה; למעלה, זהו "עז וחדוה במקומו".

קטע 1 • 11

החתן והכלה

1 להבין ענין משמח חתן וכלה¹ ומשמח חתן עם הכלה² (ועמשי"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] ס"פ ויגש), הנה חתן וכלה נקי יעקב ורחל³ כמבואר בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער העמידה.⁴

כדי להבין את עניינן של הברכות "משמח חתן וכלה" ו"משמח חתן עם הכלה" (וראו מה שנכתב לעיל, בסוף פרשת ויגש): החתן והכלה נקראים יעקב ורחל, כפי שמבואר בפרי עץ חיים, שער העמידה.

המאמר מבקש להסביר שתי מברכות הנישואין: זו המסתיימת במילים "משמח חתן וכלה" וזו המסתיימת במילים "משמח חתן עם הכלה". ההערה שבסוגריים מפנה לסוף פרשת ויגש בתורה אור, שם נדון השינוי בין "וי" ל"עם". אדמו"ר הזקן פותח בזהויה החתן והכלה עם יעקב ורחל העליונים, על פי פרי עץ חיים של האריז"ל.

והענין כי כנס"י [כנסת ישראל] נקי רחל והיא מלכות דאצילות המתלבשת בבי"ע כרחל לפני גוויזה נאלמה⁵ הם הנבראים שהם בבחינת יש הפך בחי"א"ס ומוכרחת לירד ולהשפיע להם

הענין הוא שכנסת ישראל נקראת רחל. היא מלכות דאצילות, המתלבשת בבריאה, ביצירה ובעשיה, "כרחל לפני גוויזה נאלמה": הגוויזה הם הנבראים, שהם בבחינת יש, היפך בחינת אין סוף; והיא מוכרחת לרדת ולהשפיע להם.

כנסת ישראל, מקור נשמות ישראל, היא ספירת מלכות דאצילות, המתלבשת בשלושת העולמות התחתונים כדי להחיותם. היא נקראת רחל על שם "כרחל לפני גוויזה נאלמה" שבישעיהו: הגוויזה הם הנבראים, החווים את עצמם כיש, כמציאות עצמאית, היפך אין סוף ממש; ואף על פי כן עליה לרדת ולהחיותם.

ולכך נקי כלה שתשוקתה לעלות ולהתכלל באור א"ס רק שבע"כ [שבעל כרחך] יורדת לפני גוויזה נאלמתי דומיה⁶ (ועמ"ש סד"ה את קרבני לחמי^{7,8} ובד"ה אלה מסעי).

לכן היא נקראת כלה, שכן תשוקתה לעלות ולהיכלל באור אין סוף; אלא שמוכרחת היא לרדת, שלא מרצונה, "לפני גוויזה" — "נאלמתי דומיה". (וראו מה שנכתב בסוף המאמר הפותח "את קרבני לחמי" ובמאמר הפותח "אלה מסעי".)

השם כלה מבטא את כמיהתה: היא משתוקקת לעלות ולהיכלל באור אין סוף. היא יורדת אל הנבראים רק שלא מרצונה, במצב של "נאלמתי דומיה" (תהלים לט, ג). ההערה שבסוגריים מפנה לשני מאמרים בלקוטי תורה, בפרשת פינחס ובפרשת מסעי.

ויעקב נקרא חתן חות דרגא⁹ מברית מן הקצה אל הקצה^{10,11} (עיין בפ' תרומה דקע"ה ע"ב)

ויעקב נקרא חתן, מלשון "חות דרגא" — ירידה מדרגה, והוא "מברית מן הקצה אל הקצה" (עינינו בזה, פרשת תרומה, דף קעה ע"ב):

יעקב הוא החתן. המילה חתן קשורה למאמר חז"ל "נחות דרגא ונסיב איתתא" (יבמות סג ע"א): החתן הוא מי שיורד מדרגה אל הכלה. הוא גם דומה לברית התיכון במשכן, שהיה "מברית מן הקצה אל הקצה" (שמות כו, כח), שאותו מזהה הזוהר עם יעקב, האוחז בשני הצדדים.

המשכת א"ס [אור אין סוף] מריש כל דרגין בבחי' רחל היא בחי' כלה המקבלת המשכה והשפעה זו ונעשה בחי' יחוד והיינו המשכת סובב בממלא.

המשכת אור אין סוף מראש כל הדרגות אל בחינת רחל, שהיא בחינת הכלה המקבלת המשכה והשפעה זו, ועל ידי כך נעשה יחוד. כלומר, המשכת סובב כל עלמין בממלא כל עלמין.

יעקב מסמל אפוא את זרימת אור אין סוף מראש כל הדרגות אל רחל, הכלה המקבלת אותו. היחוד ביניהם הוא המשכת סובב כל עלמין בממלא כל עלמין, כך שמה שלמעלה מן העולמות יגיע לתוכם.

והנה המשכה זו נק' בשם יעקב ע"ש כי יעקב אותיות יבקע^{12, 13, 14, 15} כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שלי"א¹⁶ ספ"א [סוף פרק א'] יבקע צורים במדבר

והנה המשכה זו נקראת בשם יעקב, משום שאותיות יעקב הן אותיות יבקע, כמבואר בעץ חיים, שער לא, סוף פרק א. [כמו שנאמר:] "יבקע צורים במדבר"

בשם יעקב (יעקב) מופיעות אותן אותיות כמו במילה "יבקע", כפי שכותב האריז"ל בעץ חיים. אדמו"ר הזקן מציין לשער לא, על פי דפוס שקלוב משנת תק"ס; במהדורות מאוחרות יותר זהו שער לב (הערת קה"ת). הפסוק "יבקע צורים במדבר" ממחיש את משמעות השורש: פתיחה על ידי ביקוע.

(בתהלים ס"י ע"ח ט"ו), וכתוב אז יבקע כשחר אורך (בישעיה ס"י נ"ח) פי' כמו השחר שבוקע חשכת הלילה להאיר וכמ"ש וכמו השחר עלה.¹⁷

(בתהלים, פרק עח, פסוק טו); וכן נאמר: "אז יבקע כשחר אורך" (בישעיהו, פרק נח). פירוש הדבר: כמו השחר הבוקע את חשכת הלילה ומאיר, וכמו שנאמר "וכמו השחר עלה".

הפסוק בישעיהו נח, ח, "אז יבקע כשחר אורך", מציג את הדימוי: השחר בוקע את חשכת הלילה ומאפשר לאור להאיר. "וכמו השחר עלה" (בראשית יט, טו) מובא כדי לתאר באותו אופן את עליית השחר מתוך הלילה.

כך בחי' יעקב בוקע בחי' ישת חשך סתרו שבאור א"ס שאינו לא סובב ולא ממלא

כך גם בחינת יעקב בוקעת את בחינת "ישת חשך סתרו" שבאור אין סוף, שאינה לא סובב כל עלמין ולא ממלא כל עלמין.

בדומה לכך, יעקב בוקע בחינה נסתרת שבאור אין סוף, שעליה נאמר בתהלים "ישת חשך סתרו" (תהלים יח, יב). בחינה זו נעלית הן מן האור הממלא את העולמות והן מן האור הסובב אותם.

(כי גם סובב נקי אור מקיף משא"כ מה שלמעלה מבחי' סובב נקי ישת חשך סתרו. ועמ"ש מזה בד"ה שחורה אני ונאווה¹⁸) להיות מאיר בבחי' גילוי

(שהרי גם סובב כל עלמין נקרא אור מקיף, ואילו מה שלמעלה מבחינת סובב כל עלמין נקרא "ישת חושך סתרו". ועיין במה שנכתב על כך במאמר המתחיל "שחורה אני ונאווה"), כדי שיאיר בגילוי.

הסוגריים מסבירים מדוע מדרגה זו אינה סובב כל עלמין: גם סובב נקרא עדיין "אור" — אור מקיף, שקשור לעולמות ומקיף אותם; ואילו מה שלמעלה ממנו הוא "חושך", נסתר לחלוטין. פריצתו של יעקב מביאה גם את המדרגה הנסתר הזאת לידי גילוי גלוי. ההפניה היא למאמר על הפסוק "שחורה אני ונאווה" (שיר השירים א, ה).

וזהו שאומר הכתוב אז יבקע כשחר אורך וארוכתך מהרה תצמח,^{19,20} ועיין מזה ברבות ס"פ בהר פי' ארוכתך בחי' א"א נמשך בבחי' מלי' ונקי' ארוכתך לנכח בחי' א"א שבכנסת²¹ [שבכנסת ישראל]

וזהו שאומר הפסוק: "אז יבקע כשחר אורך, וארוכתך מהרה תצמח". ועיין על כך במדרש רבה, בסוף פרשת בהר. פירוש "ארוכתך": מדרגת אריך אנפין נמשכת אל מדרגת מלכות; והיא נקראת "ארוכתך" בלשון פנייה ישירה, [בהיותה] מדרגת אריך אנפין שבתוך כנסת ישראל.

הדברים מסבירים את המשך הפסוק בישעיהו: "וארוכתך מהרה תצמח". אדמו"ר הזקן שומע במילה "ארוכתך" את המילה "ארוך", כרמז לאריך אנפין, "הפנים הארוכות" — פרצוף שבכתר — הנמשך אל מלכות. גם המדרש בסוף פרשת בהר קושר את המילה לביטוי "תאריך ימים". לשון הפנייה, "שלך", מורה שמדובר באריך אנפין שבתוך כנסת ישראל עצמה.

ולכן נקי' א"א שמתפשט למטה בלי גבול וסוף ועמ"ש מזה סדי"ה ועתה יגדל נא²¹ כוי ארך אפים.^{22,23}

ולכן הוא נקרא אריך אנפין, מפני שהוא נמשך למטה בלי גבול וסוף. ועיין במה שנכתב על כך בסוף המאמר המתחיל "ועתה יגדל נא" וכו', על "ארך אפים".

אריך אנפין נקרא "ארוך" משום שהוא נמשך למטה בלי גבול וסוף. ההפניה היא למאמר על תפילתו של משה: "ועתה יגדל נא כוח ה'... ה' ארך אפים" (במדבר יד, יז-יח), שבו המילה "ארוך" היא אותה מילה שפירושה "ארוך".

קטע 2 • 21

זריעה וצמיחה

2 ופי' תצמח היינו כמו בחי' הצמיחה שהיא יש מאין כמו שמלמעלה למטה יש מאין כך בחי' הצמיחה

והפירוש של "תצמח" הוא בדומה לתופעת הצמיחה, שהיא יש מאין: כשם שמלמעלה למטה יש מאין, כך גם בחינת הצמיחה

כעת אדמו"ר הזקן מסביר את המילים "תצמח". הבריאה מלמעלה למטה היא יש מאין, וכך גם הצמיחה, המתרחשת בכיוון ההפוך — מלמטה למעלה.

ממטה למעלה מכח הצומח אשר בארץ עד"מ להצמיח הגרעין הוא ג"כ כמו בחי' יש מאין שהגרעין הנטוע אין לו ערוך כלל לגבי הפרי הנצמחת כו'.

מלמטה למעלה, מכוח הצומח שבארץ — למשל, בהצמחת הגרעין — היא גם כן בדומה ליש מאין; שהרי אין שום ערך בין הגרעין הנטוע ובין הפרי שצומח ממנו, וכו'.

כוח הצומח שבארץ גורם לגרעין לנבוט, וגם מה שצומח ממנו הוא בדומה ליש מאין, שכן אין שום ערך בין הגרעין הנטוע לבין הפרי המתהווה ממנו.

וכך כתיב זורע צדקות^{24, 25} מצמיח ישועות²⁶ זורע צדקות הוא בחי' יעקב שבוקע ומאיר הארת אור א"ס מלמעלה למטה בבחי' צדקות שהיא בחי' מלי

וכך נאמר: "זורע צדקות, מצמיח ישועות". "זורע צדקות" היא בחינת יעקב, שבוקעת ומאירה את הארת אור אין סוף מלמעלה למטה, בבחינת צדקות, שהיא בחינת מלכות.

המילים "זורע צדקות, מצמיח ישועות", מתוך ברכות תפילת שחרית, מבטאות אותו דפוס. "זורע צדקות" היא בחינת יעקב: הוא בוקע ומאפשר לאור אין סוף להאיר מלמעלה למטה בתוך הצדקות, שהיא מלכות.

(כדפי' בפי' אחרי דע"ב אי' ופי' ויקרא די"א), ועי"ז מצמיח ממטה למעלה בחי' ישועות

(כפי שמבואר [בזוהר], בפרשת אחרי, דף ע"ב ע"א, ובפרשת ויקרא, דף ט"ז ע"א); ועל ידי כך הוא מצמיח מלמטה למעלה את בחינת ה"ישועות",

הקטעים בזוהר המובאים כאן מזהים את הצדקות עם מלכות. באמצעות "זריעה" זו מלמעלה, ה"ישועות" צומחות מלמטה למעלה, בדומה לצמיחה העולה מתוך המקבל.

והיינו בחי' ארוכתך שנמשך למטה בחי' א"א עד שמצמיח ממטה למעלה ביטול והתכללות (כענין יפה שעה²⁷ אי' בתשובה כו' ונזכר בד"ה מה יפו פעמיך בפ"י וענין יש קונה עולמו בשעה אחת כו'),

וזוהי בחינת "ארוכתך", שבה בחינת אריך אנפין נמשכת למטה, עד שהיא מצמיחה מלמטה למעלה ביטול והתכללות (בדומה לעניין "יפה שעה אחת בתשובה" וכו', וכמוזכר במאמר המתחיל "מה יפו פעמיך", בביאור ובעניין "יש קונה עולמו בשעה אחת" וכו').

צמיחה זו מלמטה למעלה היא בחינת "ארוכתך": אריך אנפין נמשך עד למטה, עד שהוא מוליד מלמטה ביטול והתכללות בה'. הסוגריים משווים זאת ל"יפה שעה אחת בתשובה ובמעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא" (אבות ד, יז), ול"יש קונה עולמו בשעה אחת", הנידון במאמר "מה יפו פעמיך".

וזוהו והלך לפניך צדקך²⁸ לפניך הוא מלשון פנימיות והלך הוא לשון הולכה והמשכה שימשיך פנימית הלב²⁹ לה' [עיינן] באגרת הקדש סי' ד' וסי' ח' שכי'ז [שכל זה] נמשך עיי' בחי' זורע צדקות הנ"ל

וזוהו "והלך לפניך צדקך": "לפניך" הוא מלשון פנימיות, ו"והלך" הוא לשון הולכה והמשכה — שימשיך את פנימיות הלב לה' (ראו איגרת הקודש, סימנים ד' וח'). כל זה נמשך באמצעות בחינת "זורע צדקות" האמורה לעיל.

ישעיהו ממשיך ואומר: "והלך לפניך צדקך". את "לפניך" מפרשים כאן מלשון פנימיות, ואת "והלך" מלשון הולכה והמשכה: הפסוק עוסק בהמשכת פנימיות הלב לה', כפי שמבואר בתניא, איגרת הקודש, סימנים ד' וח'. כל זה בא מ"זריעת הצדקות" מלמעלה.

(ועמ"ש בד"ה שובה ישראל³⁰ גבי נושא משך הזרע³¹ כו' ובד"ה אז ישיר כו' עלי באר³² בענין מעין גנים באר מים חיים³³ ועיין בפי' שלח דקע"א א' ע"פ יצאו מים חיים^{34, 35} כו'): ³⁶

(וראו מה שנכתב במאמר המתחיל "שובה ישראל" בעניין "נושא משך הזרע" וכו'; ובמאמר המתחיל "אז ישיר" וכו', "עלי באר", בעניין "מעין גנים, באר מים חיים"; וראו בזוהר, בפרשת שלח, דף קע"א ע"א, על הפסוק "יצאו מים חיים" וכו').

הסוגריים מפנים למאמרים נוספים: על "שובה ישראל" (הושע יד, ב), שבו נידון הזרע "נושא משך הזרע" (תהילים קכו, ו), ועל שירת הבאר (במדבר כא, יז), יחד עם "מעין גנים, באר מים חיים" (שיר השירים ד, טו). כמו כן מובא הזוהר על הפסוק "יצאו מים חיים" (זכריה יד, ח).

קטע 3 • 39

השמחה כגורם

3 ב אך הגורם³⁷ להיות בחי' יעקב ויבקע הנ"ל הוא בחי' שמחה גילוי פנימית יאר ה' פניו, פי'

2. אולם מה שמביא לכך שיעקב יבקע, כאמור לעיל, הוא בחינת השמחה, גילוי הפנימיות: "יאר ה' פניו". כלומר,

סעיף 2 שואל מה מחולל מלכתחילה את "בקיעתו" של יעקב. התשובה היא השמחה, שהיא גילוי הפנימיות, כמו בברכת הכהנים: "יאר ה' פניו" (במדבר ו, כה); הפנים מבטאות את מה שבפנים.

כמו עד"מ ענין צהבו פניו³⁸ של ר' [רבי] אבהו³⁹ מחמת שראה תוספתא חדתא⁴⁰ דהיינו שמפני שנתמלא תענוג מהמצאת שכל חדש

כמו על דרך משל בעניין "צהבו פניו של רבי אבהו" מפני שראה תוספתא חדשה: כלומר, מפני שנתמלא תענוג מגילוי של רעיון חדש,

המשל מזכיר את הסיפור בתלמוד הירושלמי על רבי אבהו, שפניו צהבו כשלמד תוספתא, כלומר דבר תורה של חכמים, שזה עתה התחדש לו. התענוג מגילוי הרעיון החדש מילא אותו.

אזי מחמת תגבורת התענוג במוחו ותכונתו צהבו פניו להאיר ולהתגלות בפניו (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ וספרתם לכם).^{41, 42}

אזי, מעוצמת התענוג שבמוחו ובהבנתו, צהבו פניו, והתענוג האיר והתגלה בפניו. (וראה מה שנתבאר בזה בביאור על הפסוק "וספרתם לכם".)

התענוג שבמוחו היה עז כל כך, שלא יכול היה להישאר בפנים: הוא האיר והתגלה בפניו. אדמו"ר הזקן מפנה לביאורו על ספירת העומר, "וספרתם לכם" (ויקרא כג, טו), שבו השמחה מתוארת גם היא כגילוי הפנימיות, בדומה לפנים המאירות.

וכך עדיין יובן למעלה כי הנה מ"ש יעקב חבל נחלתו⁴³ היינו אחר הבקיעה אבל להיות התעוררות הבקיעה⁴⁴ הוא ע"י בחי' עוז וחדוה במקומו^{45, 46} שעשוע המלך בעצמותו,

וכך יובן למעלה. שהרי הכתוב "יעקב חבל נחלתו" מתייחס למצב שלאחר הבקיעה; אך התעוררות הבקיעה באה מבחינת "עוז וחדוה במקומו", שעשוע המלך בעצמותו,

כך גם למעלה. "יעקב חבל נחלתו" (דברים לב, ט) מתאר את המצב שלאחר הבקיעה; מה שמעורר את הבקיעה מלכתחילה הוא "עוז וחדוה במקומו" (דברי הימים א טז, כז), תענוגו של המלך בעצמותו.

(וענין זה הוא כעין מ"ש בד"ה לסוסתי^{47, 48} בענין כחתן יוצא מחופתו^{49, 50} שבחינת כחתן יוצא נמשך מחופתו ע"ש ובד"ה כיום השמיני עצרת⁵¹ גבי אשר קדשנו במצותיו).

(וענין זה דומה למה שנתבאר במאמר הפותח במילים "לסוסתי", בענין "כחתן יוצא מחופתו", שהבחינה של "כחתן יוצא" נמשכת "מחופתו" — עיין שם; וכן במאמר הפותח במילים "כיום השמיני עצרת", בענין "אשר קדשנו במצותיו".)

ההערה שבסוגריים משווה זאת למאמר על "לסוסתי" (שיר השירים א, ט), שבו מתבאר "כחתן יוצא מחופתו" (תהלים יט, ו): יציאת החתן נמשכת מן החופה עצמה, שהיא הבחינה המקיפה. ההפניה הנוספת היא למאמר לשמיני עצרת, בענין הברכה "אשר קדשנו במצותיו".

וזהו שמח תשמח רעים האהובים⁵² כשמחך יצירך בג"ע [בגן עדן] מקדם⁵³ פ"י רעים האהובים הן חתן וכלה הנ"ל ושמח תשמח

וזהו "שמח תשמח רעים האהובים כשמחך יצירך בגן עדן מקדם". כלומר, "רעים האהובים" הם החתן והכלה שנזכרו לעיל; ו"שמח תשמח"

מכאן באה ברכת הנישואין "שמח תשמח רעים האהובים כשמחך יצירך בגן עדן מקדם" (כתובות ח ע"א). "רעים האהובים" הם החתן והכלה, יעקב ורחל.

היינו כנ"ל שהגורם הבקיעה להיות חות דרגא הוא בחי' השעשוע והתענוג והתגלות התענוג הוא בחי' השמחה (כמ"ש ע"פ שוש אשיש),⁵⁴ והבקשה הוא שמח תשמח כו'

פירושו כאמור לעיל: מה שגורם לבקיעה, כך שתהיה "חות דרגא", הוא בחינת השעשוע והתענוג; וגילוי התענוג הוא בחינת השמחה (כפי שנתבאר על הפסוק "שוש אשיש"). והבקשה היא "שמח תשמח" וכו',

הכפילות "שמח תשמח" מבטאת את השמחה הגורמת לבקיעה, כך שהאור "יורד מדרגה", כפי שהחתן יוצא. התענוג הוא הגורם, והשמחה היא התענוג כשהוא מתגלה, כפי שנתבאר במאמר על "שוש אשיש" (ישעיהו סא, י).

כשמחך כו' מקדם בלי אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] כמקדם בתחלת בריאת העולם שהי' [שהיה] מפני כי חפץ חסד הוא⁵⁵

"כשמחך" וכו' "מקדם" — בלי אתערותא דלתתא, כמו בעבר, בתחילת בריאת העולם, שהייתה מפני ש"חפץ חסד הוא";

הבקשה "כשמחך... מקדם" היא לשמחה שבאה בלי אתערותא דלתתא, כמו בעת בריאת העולם. אז לא קדם לנתינה של ה' דבר; הוא ברא את העולם מפני ש"חפץ חסד הוא" (מיכה ז, יח).

דהיינו אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] בלי הקדם אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] כי אין עצבות לפני המקום⁵⁶ לפני המקום דייקא, משא"כ בזמן ומקום אבל למעלה הנה מקום אתי⁵⁷ כתיב עוז וחדוה במקומו.

כלומר, אתערותא דלעילא בלי שאתערותא דלתתא תקדים לה. שהרי "אין עצבות לפני המקום" — "לפני המקום" דווקא; לא כן בזמן ובמקום. אבל למעלה, "הנה מקום אתי", נאמר: "עוז וחדוה במקומו".

זוהי אתערותא דלעילא שאין לה קדימה של אתערותא דלתתא. חז"ל אומרים שאין עצבות לפני ה' (חגיגה ה ע"ב); אדמו"ר הזקן מצטט זאת כ"לפני המקום" ומדגיש את המילה: בתוך הזמן והמקום יכולה להיות עצבות, אבל למעלה, ב"מקום אתי" (שמות לג, כא), יש "עוז וחדוה במקומו".

וזהו כחתן יכהן פאר.⁵⁸ כי הנה ברכת כהנים הוא אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] בלי אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] דאלי"כ [דאם לא כן] ברכה למה ודי"ל [ודי למבין].

וזהו פירוש "כחתן יכהן פאר". ברכת כהנים היא אתערותא דלעילא בלי אתערותא דלתתא, שאם לא כן, לשם מה נדרשת ברכה? ודי"ל.

בישעיהו סא, י נאמר "כחתן יכהן פאר", כשהפועל "יכהן" קשור למילה כהן. ברכת כהנים היא אתערותא דלעילא שאינה תלויה באתערותא דלתתא; אילו הייתה הברכה דבר שאדם זוכה בו בזכות מעשיו, לא היה צורך בברכה.

וזהו ישא הוי' פניו אליך⁵⁹ ישא הגבה למעלה למקום שאין אתעדלית [אתערותא דלתתא] מגעת (עמ"ש סדי"ה כה תברכו^{60, 61} וסדי"ה שחורה אני ונאווה),⁶² וכמ"כ [וכמו כן] החתן הוא בבחי' יכהן שיהיה הבקיעי [הבקיעה] כשמחך יצירך בגי'ע [בגן עדן] מקדם בלי אתעדלית [אתערותא דלתתא] כו'.

וזהו פירוש "ישא ה' פניו אליך": "ישא" פירושו להגביה למעלה, למקום שאליו אין אתערותא דלתתא מגיעה (ראו מה שכתוב בסוף המאמר המתחיל "כה תברכו" ובסוף המאמר המתחיל "שחורה אני ונאווה"). וכך גם החתן הוא בבחינת "יכהן", כדי שהבקיעה תהיה "כשמחך יצירך בגן עדן מקדם", בלי אתערותא דלתתא וכו'.

"ישא ה' פניו אליך" (במדבר ו, כו) פירושו שההשפעה מתרוממת למעלה, למדרגה שאליה אתערותא דלתתא אינה יכולה להגיע. גם החתן הוא בבחינת "יכהן", כך שהבקיעה באה בדומה לשמחת הבריהא "מקדם", בלי אתערותא דלתתא; ההפניה היא למאמרים על "כה תברכו" ועל "שחורה אני ונאווה".

והנה המשכה זו ובקיעה זו היא בחי' יעקב הנ"ל בזמן הגלות נקי משמח חתן וכלה וי"ו הוא המשכה מבחי' חתן לבחי' כלה משא"כ

והנה המשכה ובקיעה זו, שהיא בחינת יעקב הנזכרת לעיל, נקראת בזמן הגלות "משמח חתן וכלה": הוי"ו היא המשכה מבחינת חתן לבחינת כלה. מה שאין כן

בזמן הגלות נקראת המשכה זו "משמח חתן וכלה". הוי"ו, כלומר "וי" החיבור, היא המשכה מן החתן אל הכלה: הכלה מקבלת מלמעלה.

ברכה ב' מהרה ישמע לע"ל [לעתיד לבוא] אז תהיה אשת חיל עטי"ב [עטרת בעלה]⁶³ והיה אור הלבנה⁶⁴ כאור החמה שוים בקומתם משתמשים בכתר אחד אז יהיה משמח חתן

הברכה השנייה, "מהרה... ישמע", שייכת לזמן העתיד, שבו "אשת חיל" תהיה "עטרת בעלה", וי"היה אור הלבנה כאור החמה" — שתייהן שוות בקומתן ומשתמשות בכתר אחד. אז יהיה "משמח חתן

הברכה האחרונה, המתחילה "מהרה... ישמע", שייכת לזמן העתיד. אז "אשת חיל" תהיה "עטרת בעלה" (משלי יב, ד), וי"היה אור הלבנה כאור החמה" (ישעיהו ל, כו): השמש והירח יהיו שווים בקומתם וישתמשו ב"כתר אחד" — השוויון שהלבנה ביקשה בתלמוד (חולין ס ע"ב).

עם הכלה בשמחה אי מחמת גילוי סכ"ע [סובב כל עלמין] למטה וכמשל העיגול שמעלה ומטה שוים ויהיה שמחת חתן ושמחת כלה בהשוואה אי שלא יהיה מעלה ומטה כלל.

עם הכלה, בשמחה אחת, מחמת גילוי למטה של סובב כל עלמין, כמו במשל העיגול, שבו למעלה ולמטה שווים; ושמחת החתן ושמחת הכלה יהיו שוות זו לזו, ולא יהיה כלל מעלה ומטה.

אז תהיה הברכה "משמח חתן עם הכלה" — שמחה אחת לשניהם, מפני שסובב כל עלמין יתגלה למטה. כמו בעיגול, שאין בו נקודה גבוהה מחברתה, החתן והכלה ישמחו במידה שווה, בלי מעלה ומטה כלל.

ועיין בע"ח [בעץ חיים] שער מיעוט הירח⁶⁵ ספ"א [סוף פרק א'] ופ"ב [ופרק ב'] אמנם הבחינה⁶⁶ כו' ועמ"ש
בביאור ע"פ ונקבצו בני יהודה⁶⁷ ובנ"י [ובני ישראל] יחדיו⁶⁸ כו' ומ"ש מזה ג"כ סד"ה ויגש:^{69, 70, 71}

ועיינו בעץ חיים, שער מיעוט הירח, סוף פרק א ופרק ב, בקטע המתחיל "אמנם הבחינה" וכו'; וראו גם מה שכתוב
בביאור על הפסוק "ונקבצו בני יהודה ובני ישראל יחדיו" וכו', וכן מה שכתוב על כך בסוף המאמר המתחיל "ויגש".

אדמו"ר הזקן מפנה לעץ חיים של האריז"ל, שער מיעוט הירח, פרקים א-ב, העוסקים בשוויון העתידי של הלבנה עם השמש. הוא מפנה גם
לביאורו על "ונקבצו בני יהודה ובני ישראל יחדיו" (הושע ב, ב), ולסוף המאמר "ויגש" בתורה אור, המסביר את "וי" ואת "עם" בשתי
הברכות.

קטע 4 • 41

סיכום

4 קיצור רחל נקי כלה ויעקב נקי חתן ע"ש אז יבקע⁷² וארוכתך ותצמח ג"כ מלמטלמ"ע [מלמטה למעלה] בחי
ישועו' [ישועות] ביטול והתכללות

סיכום: רחל נקראת כלה ויעקב נקרא חתן על שם "אז יבקע"; וגם "וארוכתך" ו"תצמח" מתארים תנועה מלמטה
למעלה: בחינת הישועות, ביטול והתכללות.

סיכום של המאמר. רחל היא הכלה ויעקב הוא החתן, והכינויים קשורים ל"יבקע"; "וארוכתך" ו"תצמח" מתארים צמיחה מלמטה למעלה —
הישועות של ביטול והתכללות.

אך התעוררות הבקיעה הוא ע"י עוז וחדוה במקומו⁷³ וזהו כשמחך מקדם בלי הקדם אתעדל"ת [אתערותא
דלתתא] ועכשיו משמח חתן ואח"כ כלה ולע"ל [ולעתיד לבוא] משמח חתן עם הכלה⁷⁴ בשמחה אחת:

אך ההתעוררות לבקיעה באה מכוח "עוז וחדוה במקומו", וזהו "כשמחך מקדם", ללא התעוררות קודמת מלמטה.
וכעת אומרים "משמח חתן", ואחר כך כלה; ולעתיד לבוא, "משמח חתן עם הכלה" בשמחה אחת.

מה שמעורר את הבקיעה הוא ה"עוז והחדוה" של המלך — השמחה "מקדם", ללא התעוררות קודמת מלמטה. כעת השמחה היא בחתן ואחר
כך בכלה; לעתיד לבוא ישמח החתן "עם הכלה", בשמחה אחת.

בעבודה

חלקו של האדם מלמטה הוא לאפשר למה שנזרע מלמעלה לצמוח: ביטול והיכללות בה', והמשכת פנימיות הלב אליו, ככתוב "צדקתך תלך לפניך". צמיחה זו מלמטה דומה לזרע שמניב פרי שאין להשוותו אליו, כשם ש"יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה" מכל חיי העולם הבא.

שאלות לשיחה

1. מדוע כנסת ישראל נקראת גם רחל וגם כלה, ומה מבטא כל אחד מן השמות על ירידתה לעולמות?
2. כיצד מתאר השם יעקב, המורכב מאותיות "יבקע", את המשכת אור אין סוף?
3. מדוע צמיחת הזרע נקראת "יש מאין", וכיצד היא מסבירה את צמיחת ה"ישועות" מלמטה?
4. מדוע הפריצה צריכה לבוא מן השמחה שלמעלה, בלי אתערותא דלתתא, וכיצד ברכת כהנים ממחישה זאת?
5. מה ההבדל בין "חתן וכלה" כעת לבין "חתן עם הכלה" לעתיד לבוא?

הערות

פסקה 1

1 להבין ענין משמח חתן וכלה

על פי ההערה, מאמר זה הוא משנת תקע"א, והנחה נוספת שלו, בכתב ידו של הצמח צדק, נדפסה בספר המאמרים תקע"א. היא מאפשרת לקורא להשוות תיעוד נוסף של אותו מאמר.

הערות קה"ת

מאמר זה הוא משנת תקע"א — הנחה אחרת בסה"מ תקע"א נדפס מגוכת"ק הצ"צ. ראה אוה"ת ויקרא-ד ע' תתקס"ה ובהנסמן להלן ברשימת הכתבי-יד. ביאור להבין ענין משמח חתן וכלה נדפס ע' ביכיל שמינית בויגין שתח"י (צד, א). [כ].

2 משמח חתן וכלה ומשמח חתן עם הכלה

התלמוד מונה את ברכות הנישואין: אחת מסתיימת במילים "משמח החתן והכלה", והאחרונה מסתיימת במילים "משמח חתן עם הכלה". המאמר מסביר את ההבדל בין שני הנוסחים.

Ketubot 8a:6 כתובות ח' א:ו

"כְּרוּךְ אֲתָהּ ה', אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר כָּרָא שְׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה, חֵתָן וְכֵלָה, גִּילָה, רִינָה, דִּיצָה, חֲדוּה, אֲהָבָה וְאַחֻוָּה וְשָׁלוֹם וְרִיעוּת. מִתְּהָרָה ה' אֱלֹהֵינוּ יִשְׁמַע בְּעָרֵי יְהוּדָה וּבְחוּצוֹת יְרוּשָׁלַיִם קוֹל שְׁשׁוֹן וְקוֹל שִׁמְחָה, קוֹל חֵתָן וְקוֹל כֵּלָה, קוֹל מִצְחָלוֹת חֲתָנִים מְחוּפָּתִים וְנִעְרִים מְמֻשָּׁתִים נִגְיָנָתָם, כְּרוּךְ אֲתָהּ ה', מְשַׁמֵּחַ חֵתָן עִם כֵּלָה".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

3 חתן וכלה נקי יעקב ורחל

בסוף שער הכוונות על תפילת העמידה, האריז"ל מלמד שבתפילת העמידה בלחש עולה מלכות להודו ויעקב לנצח, ויסוד מיוחד ביניהם; וכן שבתפילת העמידה נמצאים באצילות, "מייחדים חתן וכלה". מכאן מסיק אדמו"ר הזקן שהחתן והכלה הם יעקב ורחל.

16-20:15 Pri Etz Chaim, Gate of the Silent Prayer פרי עץ חיים, שער העמידה כ"ט-ל"ו ט"ז

אמנם עדיין צריכין אנו לבאר, שלא נטעה במה שבארנו, כי הלא תחלה בארנו, שזיווג זה הוא של יעקב ורחל, וכאן בארנו כי זיווג מזדווגים, ואנו מורידין טפת הזרע של החסדים בברכת שים שלום. אך ביאור הענין הוא זה, כי אע"פ שבארנו כי זיווג זה הוא של יעקב ורחל, עכ"ז יש עוד זיווג אחר של ישראל שהוא ז"א עם לאה, מהחזה ולמעלה. והרי זו טענה א', כי גם הז"א יש לו זיווג. עוד טענה אחרת והוא, כי הלא א"א ליעקב להזדווג עם רחל, אלא ע"י מה שניתן לו מן הז"א כנודע, ...

Pri Etz Chaim (Public Domain)

4 כמבואר בפע"ח שער העמידה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערות קה"ת

בסופו.

5 כרחל לפני גוזזיה נאלמה

"כשה לפני גוזזיה נאלמה". רחל, מלכות, "נאלמת" לפני הנבראים ש"גוזזים" אותה.

Isaiah 53:7 ישעיהו נ"ג:ז

נָשָׂה וְהוּא נִעְנָה וְלֹא יִפְתַּח-פִּיו כִּשֶּׁה לְטֶבֶחַ יוֹכֵל וְכָרְחַל לִפְנֵי גֹזִיָּה נְאֻלָּמָה וְלֹא יִפְתַּח פִּיו:

He was oppressed, though he humbled himself And opened not his mouth; As a lamb that is led to the slaughter, And as a sheep that before her shearers is dumb; Yea, he opened not his mouth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערות קה"ת

ישע"י נג, ז. כסה"מ תקע"א ע' סג מבאר: "כמו ענין גזיות השערות שהשערות הם בחי' הנובלות מעצם החיות שבגוף והוא בחי' עוצם צמצום החיות עד שנעשה כמותרות ואמנם בהיותם מחוברים לגוף הם יונקים עדיין מהגוף, אבל ע"י שגוזזים אותם נעשו נבדלים ונפרדים מן הגוף לגמרי, כמ"כ כנס"י שהיא בחי' מל' דאצי נאלמה לפני גוזזיה" ע"ש עוד.

6 נאלמתי דומיה

"נאלמתי דומיה, החשיתי מטוב". הפסוק מתאר את שתיקתה של מלכות כשהיא יורדת בעל כורחה.

Psalms 39:3 תהילים ל"ט:ג

נְאֻלָּמָתִי דוּמִיָּה הִחֲשִׁיתִי מְטוֹב וְכֹאבִי נֶעְכָּר:

I was dumb with silence; I held my peace, had no comfort; and my pain was held in check

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערות קה"ת

תהלים לט, ג.

7 סדי"ה את קרבני לחמו

הפסקה עוסקת בניצוח האלוקות שבנשמה, שירד "ממקום גבוה" להתלבש בגוף ובנפש הבהמית, ובהתעוררות הרחמים עליו. בהמשך אותו מאמר מוסבר "כרחל לפני גוזזיה": ה"שערות" הן צירופי האותיות המתלבשים בבריא, ביצירה ובעשיה, וה"גוזזים" הם הגורמים המנתקים אותן משרשן, עד שהן נפרדות ממנו באמת.

הערות קה"ת

לקמן פנחס עז, ג ואילך. ובד"ה אלה מסעי: [לקמן פי' מסעי פח, ג.

8 את קרבני לחמי

"את קרבני לחמי לאשי". מילות הפתיחה של המאמר בפרשת פינחס שאליו מופנה הקורא.

Numbers 28:2 במדבר כ"ח:ב

צו אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת-קִרְבְּנֵי לַחְמִי לְאִשִּׁי יִיחִי תִשְׁמְרוּ לְהִקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ:

Command the children of Israel, and say unto them: My food which is presented unto Me for offerings made by fire, of a sweet savour unto Me, shall ye observe to offer unto Me in its due season

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

9 חתן חות דרגא

"ירד מדרגה וקח אשה; עלה מדרגה ובהר שושבין". החתן "יורד מדרגה", ולכן הורדה זו נקראת חתן.

Yevamot 63a יבמות ס"ג א

הערת קה"ת

ראה יבמות סג, א.

10 מבריה מן הקצה אל הקצה

"והבריה התיכון בתוך הקרשים מבריה מן הקצה אל הקצה". יעקב, ההמשכה מהמדרגה הגבוהה ביותר לנמוכה ביותר, הוא בריח זה.

Exodus 26:28 שמות כ"ו כ"ח

והבריה התיכון בתוך הקרשים מבריה מן הקצה אל הקצה:

and the middle bar in the midst of the boards, which shall pass through from end to end

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות כו, כח.

11 מבריה מן הקצה אל הקצה

רבי שמעון אומר שהבריה התיכון, הנמשך "מן הקצה אל הקצה", הוא יעקב הקדוש והשלם, האוחז בצד זה ובצד זה, שלם "לאתיקא קדישא ולזעיר אנפין". המאמר מצטט זאת כדי להראות שיעקב הוא החתן המגיע מהמדרגה הגבוהה ביותר לנמוכה ביותר.

Zohar, Terumah 94:908-96:918 ספר הזהר, תרומה צ"ד:תתק"ח-צ"ו:תתק"י

R. Simeon, we are told, explained thus the words, "And the middle bar in the midst of the boards shall pass from one end to the other." "The middle bar", he said, 'signifies Jacob, the perfect saint, as we have pointed out on another occasion in connection with the characterization of Jacob as "a complete man, dwelling in tents" (Gen. 25, 27). It does not say, "dwelling in a tent", but "dwelling in tents," which denotes that he unified the two "tents" (of Severity and ... Mercy). The same implication may

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

12 יעקב אותיות יבקע

ההערה מפנה לשם לעיון בדיון נרחב על יעקב כאותיות יבקע.

הערת קה"ת

ראה בארוכה ס' מאמרי אדה"ז על פרשיות ח"א ע' קנב. אוה"ת בראשית כרך ב דף שפט, ב. סידור שער הסוכות רנד סע"ד ואילך. מאמרי אדה"אמ"צ לנ"ך ע' רנד.

13 כי יעקב אותיות יבקע

קטע ממאמר זה, מן המילים "כי יעקב אותיות יבקע" ואילך, מועתק שם, בתוספות הכוללות הגהות של הרבי מהר"ש.

הערת קה"ת

קטע מכאן נעתיק בסה"מ תרל"ג-א ע' ג בהוספות הגהות מכ"ק אדמו"ר מהר"ש. ובסה"מ פרי"ת ע' קכט.

14 כי יעקב אותיות יבקע

האריז"ל מסביר מדוע שמו של יעקב קשור ל"ביקוע": אותיות יעקב הן אותיות יבקע, משום שמדרגת יעקב מתהווה רק באמצעות שני ביקועי אור.

במהדורת אדמו"ר הזקן שער זה נמנה כמספר 31.

Sefer Etz Chaim 32:4 עץ חיים ל"ב:ד'

... כי הנה נודע כי יסוד אבא הוא מוקף ומסובב מן האורות דאמא המגולים מהחזה ולמטה ונודע כי אורות דאבא יוצאין דרך פני ז"א ולחוץ ואורות דאמא יוצאין דרך אחורי ז"א ולחוץ אל רחל. והנה כמש"ל כי ביציאת אורות דאבא דרך פני ז"א ולחוץ להאיר ביעקב פוגע באורות אמא מה שכנגד פנים ומוציאן עמו לחוץ ביעקב ודור המדבר באופן כי גם ביעקב יש קצת אורות דאמא הנה כך בהיות אורות דאמא העומדין מצד הפנים ביסוד דאבא רוצין לחזור אל האחור ללכת להאיר ברחל פוגעים ביסוד דאבא ובוקעין אותו ועוברין בתוכו ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

15 יעקב אותיות יבקע

גם כאן אומר האריז"ל שהאור שבתוך יסוד דאבא בוקע ויוצא, ושם נוצר יעקב — "ביטוי לבקיעת האור, בסוד 'או יבקע כשחר אורך', והן אותיות יעקב". הערת קה"ת מפנה את הקורא לכאן.

Sefer Etz Chaim, Shaar HaKlalim 10:2-3 עץ חיים, שער הכללים י"ב-ג'

... הת"ת דז"א והוא אור מגולה בוקע ויוצא האור לחוץ לבטן ז"א מצד פנים דז"א ושם נעשה יעקב לשון בקיעת אור בסוד אז יבקע כשחר אורך והוא אותיות יעקב והוא אך יצא יצא יעקב כי ב' יציאות ובי בקעות יש ליעקב א' הוא אור שבתוך היסוד אבא שבוקע היסוד ויוצא תוך ז"א. בקיעה ב' הוא שחזור האור לבקוע ובוקע מבטן ז"א ויוצא לחוץ בפני ז"א כי אחוריו של יעקב נגד פני ז"א מהחזה ולמטה וכן עד"ו יצאה רחל מאחורי דז"א אב"א מהחזה ולמטה כי שם נשלם יסוד אמא והאור שלה ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

16 כמ"ש בע"ח שלי"א

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Etz Chaim.

הערת קה"ת

בדפוס שקלאוו תק"ס. לפננו הוא שלי"ב. [כ]. וראה ע"ח שער הכללים פ"י.

17 וכמו השחר עלה

"וכמו השחר עלה ויאצו המלאכים בלוט". הפסוק מובא כדי להמחיש את עליית השחר מתוך הלילה.

Genesis 19:15 בראשית י"ט:ט"ו

וּכְמוֹ הַשָּׁחַר עָלָה וַיֵּאֲצוּ הַמַּלְאָכִים בְּלוֹט לֵאמֹר קוּם קַח אֶת־אִשְׁתְּךָ וְאֶת־שְׁתֵּי בְנֹתֶיךָ הַנִּמְצָאֹת פֶּן־תִּסָּפֵה בְּעֶזְרֵי הָעִיר:

And when the morning arose, then the angels hastened Lot, saying: 'Arise, take thy wife, and thy two daughters that are here; lest thou be swept away in the iniquity of the city

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

"שחורה אני ונאווה בנות ירושלים". אלה הן מילות הפתיחה של המאמר שאליו מופנה הקורא.

Song of Songs 1:5 שיר השירים א':ה'

שְׁחֹרָה אֲנִי וְנֹאווָה בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם כְּאֵהָלִי קֹדֶר כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה:

I am black, but comely, O ye daughters of Jerusalem, As the tents of Kedar, As the curtains of Solomon

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 2

24 צדקות

על דברי יהודה "צדקה ממני" מצטט הוזהר את הפסוק "כי צדיק ה', אוהב צדקות" ומחלק את המילה "צדקה" ל"צדק" ולאות ה'. אדמו"ר הזקן מצטט זאת ביחס לצדקות כמדרגת מלכות.

Zohar, Achrei Mot 46:280-47:288 ספר הוזהר, אחרי מות מ"ו:ר"פ-מ"ז:רפ"ח

25 צדקות

הוזהר שם מזהה את ה"צדיק" עם הקדוש ברוך הוא, ומצטט את הפסוק "כי צדיק ה', אוהב צדקות". הדבר מובא יחד עם הקטע שבפרשת אחרי, ביחס לצדקות כמדרגת מלכות.

Zohar, Vayikra 35:257-37:268 ספר הוזהר, ויקרא ל"ה:רנ"ז-ל"ז:רס"ח

26 זורע צדקות מצמיח ישועות

איגרת הקודש, סימן ח, נפתח במילים "זורע צדקות, מצמיח ישועות" ומסביר מדוע הצדקה נקראת "זריעה", באמצעות משל לזרע שנרקב באדמה, בעוד שכוח הצמיחה שבאדמה מצמיח את הצמח. אדמו"ר הזקן מפנה לכך בהקשר של משיכת פנימיות הלב לה'.

Tanya, Iggeres HaKodesh 8:1 תניא, אגרת הקדש ח"א:
זורע צדקות, מצמיח ישועות. הנה, מה שכתוב לשון "זריעה" במצות הצדקה, וכמו שכתוב בפסוק: "זרעו לכם לצדקה כו", וכן על פי מה שאמר רבותינו זכרונם לברכה: "רבי אלעזר יחייב פרוטה לעני ויהדר מצלי, דכתיב: אני בצדק אחזה פניד". פירוש, כי גילוי אלקותו יתברך המתגלה במחשבתו של אדם וכוונתו בתפלתו, כל חד לפום שיעורא דיליה, הוא בתורת צדקה ו"חוסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו כו".

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

27 יפה שעה א' בתשובה

"יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא". הדברים מובאים בהקשר של הצמיחה מלמטה, הביטול וההכללה, הנובעים מהמשכת אריך אנפין.

Pirkei Avot 4:17 משנה אבות ד:י"ז

הוא הנהיג אומר, יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה, מכל חיי העולם הבא. ויפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא, מכל חיי העולם הזה:

He used to say: more precious is one hour in repentance and good deeds in this world, than all the life of the world to come; And more precious is one hour of the tranquility of the world to come, than all the life of this world

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

28 והלך לפניך צדקך

"צדקתך תלך לפניך". הפסוק נקרא כמשיכת פנימיות הלב ("לפניך", מן הפנימיות) לה'.

Isaiah 58:8 ישעיהו נ"ח:ח'

אז יבקע כשחר אורך וארכתך מהרה תצמח והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאסף:

Then shall thy light break forth as the morning, And thy healing shall spring forth speedily; And thy righteousness

19 אז יבקע כשחר אורך וארכתך מהרה תצמח

"אז יבקע כשחר אורך וארכתך מהרה תצמח, והלך לפניך צדקך". המאמר בנוי על הפסוק הזה: יעקב הוא האור הבוקע, ו"ארכתך" היא אריך אנפין הנמשך למטה.

Isaiah 58:8 ישעיהו נ"ח:ח'

אז יבקע כשחר אורך וארכתך מהרה תצמח והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאסף:

Then shall thy light break forth as the morning, And thy healing shall spring forth speedily; And thy righteousness shall go before thee, The glory of the L-RD shall be thy rearward

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

20 אז יבקע כשחר אורך וארכתך מהרה תצמח

לקראת סוף פרשת בהר דורש המדרש את ישעיהו נח, ח, ביטוי אחר ביטוי, ועל "מהרה תצמח" הוא מביא את "והארכת ימים" (דברים כב, ז). אדמו"ר הזקן מפנה לכך כדי לפרש את "ארכתך" במשמעות של אורך, אריך.

Vayikra Rabbah 34:15 ויקרא רבה ל"ד:ט"ו

21 ועתה יגדל נא

"ועתה יגדל נא כוח אדניי כאשר דיברת". אלה הן מילות הפתיחה של המאמר על "אורך אפיים" שאליו מופנה הקורא.

Numbers 14:17 במדבר י"ד:י"ז

ועתה יגדל נא כח אדניי כאשר דברת לאמר:

And now, I pray Thee, let the power of the L-rd be great, according as Thou hast spoken, saying

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

22 "ישת חושך סתרו, סביבותיו סוכתיו". אדמו"ר הזקן מיישם זאת על הדרגה הנעלמת של אור אין סוף, שלמעלה הן מסובב כל עלמין והן ממלא כל עלמין.

Psalms 18:12 תהילים י"ח:י"ב

ישתחשך סתרו סביבותיו סכתו חשכתמים עבי שחקים:

He made darkness His hiding-place, His pavilion round about Him; darkness of waters, thick clouds of the skies

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

23 "יבקע צורים במדבר וישק כהתהמות רבה". הפועל מראה שאותיות יעקב פירושן בקיעה.

Psalms 78:15 תהילים ע"ח:ט"ו

יבקע צרים במדבר וישק כהתהמות רבה:

He cleaved rocks in the wilderness, And gave them drink abundantly as out of the great deep

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

34 יצאו מים חיים

"והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים."

Zechariah 14:8 זכריה י"ד:ח'

וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יֵצְאוּ מִמִּישְׁתֵּי מִירוּשָׁלַם חֲצִים אֶל־הַיָּם הַקָּדְמוֹנִי
וְחֲצִים אֶל־הַיָּם הַאֲחֵרוֹן בְּקִיץ וּבְחֶרֶף יִהְיֶה:

And it shall come to pass in that day, That living waters shall
go out from Jerusalem: Half of them toward the eastern sea,
And half of them toward the western sea; In summer and in
winter shall it be

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

35 יצאו מים חיים

בפרשת שלח מצטט זוהר את הפסוק "יצאו מים חיים מירושלים" בהקשר
של מעיין מים, וראש ישיבה דורש את הפסוק. אדמו"ר חזקן מפנה את
הקורא לשם.

Zohar, Sh'lach 34:252-260 ספר זוהר, שלח לך ל"ד:רנ"ב-ר"ס

36 "מה יפו פעמיך בנעלים בן נדיב". אלה מילות הפתיחה של המאמר שאליו
מופנה הקורא.

Song of Songs 7:2 שיר השירים ז':ב'

מַה־יָּפֹו פַעֲמֶיךָ בְּנַעֲלִים בִּתְּנִידִיב חֲמוּקֵי יָרֵכֶיךָ כְּמוֹ חֲלָאִים מַעֲשֶׂה יָדֶי
אֶמֶן:

How beautiful are thy steps in sandals, O prince's daughter!
The roundings of thy thighs are like the links of a chain, The
work of the hands of a skilled workman

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 3

37 (ב) אך הגורם

בהערה נאמר שחלק זה של המאמר, מן המילים "אך הגורם", מצוטט באור
התורה לצמח צדק על שמות.

הערת קה"ת

מובא באוה"ת שמות-ח ע' ב'תתקנ.

38 צהבו פניו

שם מביא אדמו"ר חזקן את אותו סיפור, שפניו של רבי אבהו צהבו משום
שמצא תוספתא חדשה, יחד עם "חכמת אדם תאיר פניו" (נדרים מט ע"ב),
כדי להסביר הארת פנים כהארה הנמשכת מעצם החכמה.

Shabbat 8a שבת ח' א

הערת קה"ת

ראה ירושלמי שבת ח, א. וע' מסעי (צג, ב) וש"נ. [כ].

39 של ר' אבהו

בנוסח אור התורה כתוב כאן "שלב"י, ובהערת שוליים שם נדונה הגרסה.

הערת קה"ת

באוה"ת ויקרא-ד ע' תתקסט "שלב"י וע"ש בהערה בשולי העמוד.

shall go before thee, The glory of the L-RD shall be thy
rearward

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

29 פנימית הלב

איגרת הקודש, סימן ד, מסבירה את הפסוק "צדק לפניו יהלך" באמצעות
הפסוק "בקשו פניי", שפירושו "בקשו את פנימיות הלב" — הנקודה
העמוקה שבלב, שלמעלה מהבנה. אדמו"ר חזקן מצטט זאת ביחס לפסוק
"צדקתך תלך לפניך".

Tanya, Iggeres HaKodesh 4:1 תניא, אגרת הקודש ד':א'

אִין יִשְׂרָאֵל נִגְאָלִין אֶלָּא בְּצִדְקָה, שְׁנֵאמַר "וְשִׁבְיָהּ בְּצִדְקָה". כְּתִיב: "צִדְקָה
לִפְנֵי יְהוָה", וְהוּא־לְקַהֲלֵמִימַר: "יְהוָה". אַךְ הַעֲנֵן, עַל פִּי מַה שֶּׁכְּתוּב
"לֵךְ אָמַר לְבִי בְּקִשׁוֹ פָּנַי", פִּירוּשׁ, בְּקִשׁוֹ פְּנִימִית הַלֵּב. כִּי הִנֵּה, בְּלִהֵב
וְסוֹד הָאֵשׁ הָאֱלֹקִית שֶׁבֶלֶב (נוסח אחר: הִנֵּה, בְּהֵלֶב וְסוֹד הָאֵשׁ הָאֱלֹקִית
שֶׁבֶלֶב) יֵשׁ ב' בְּחִינּוֹת: בְּחִינַת חִיצוֹנִיּוּת, וּבְחִינַת פְּנִימִיּוּת.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

30 שובה ישראל

"שובה ישראל עד ה' אלקיך". אלה מילות הפתיחה של המאמר שאליו
מופנה הקורא.

Hosea 14:2 הושע י"ד:ב'

שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֱלֹקֶיךָ כִּי כָשַׁלְתָּ בְּעֹנֶיךָ:

Return, O Israel, unto the L-RD thy G-d; For thou hast stum-
bled in thine iniquity

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

31 נושא משך הזרע

"הולך הוא ובוכה, נושא את מידת הזרע; בוודאי ישוב בשמחה, נושא את
אלומותיו." דימוי הזריעה שנידון במאמר "שובה ישראל".

Psalms 126:6 תהילים קכ"ו:

הֲלוֹךְ יֵלֵךְ וּבֹכֶה נֹשֵׂא מִשְׁה־הַזֶּרַע בְּאִיבָא בְּרִנָּה נֹשֵׂא אֱלֻמָּתָיו:

Though he goeth on his way weeping that beareth the mea-
sure of seed, He shall come home with joy, bearing his
sheaves

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

32 עלי באר

"או ישיר ישראל את השירה הזאת: עלי באר, ענו לה." פתיחת המאמר
שאליו מופנה הקורא.

Numbers 21:17 במדבר כ"א:י"ז

אֹז יִשִּׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת עָלֶי בָּאֵר עֲנִי־לָהּ:

Then sang Israel this song: Spring up, O well—sing ye unto it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

33 מעין גנים באר מים חיים

"מעין גנים, באר מים חיים, ונוזלים מן הלבנון." נידון במאמר על שירת
הבאר.

Song of Songs 4:15 שיר השירים ד':ט"ו

מַעֲיָן גְּנִים בָּאֵר מִיִּם חַיִּים וְנוֹזְלִים מִן־לְבָנוֹן:

Thou art a fountain of gardens, A well of living waters, And
flowing streams from Lebanon

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

40 פניו של ר' אבהו מחמת שראה תוספתא חדתא

רבי אבהו בא לטבריה בפנים מאירות; תלמידי רבי יוחנן חשבו שמצא אוצר, ורבי יוחנן אמר שאולי שמע דבר תורה חדש. הוא מצא תוספתא ישנה, ורבי יוחנן קרא עליו: "חכמת אדם תאיר פניו".

Jerusalem Talmud Shabbat 8:7 תלמוד ירושלמי שבת ח"ז:

משנה: חֲרָס כְּדִי לִיתֵן בֵּין פְּצִים לְחִבְרוּ דְּרַבִּי רִבִּי יְהוֹנָתָן. רַבִּי מֵאִיר אָמַר כְּדִי לְחִתּוֹת בּוֹ אֶת הָאוֹר. רַבִּי יוֹסִי אָמַר כְּדִי לְקַבֵּל רַבִּיעִית. אָמַר רַבִּי מֵאִיר אֵף עַל פִּי שְׁאִין רֵאִיָּה לְדַבֵּר זָכָר לְדַבֵּר לֹא יִמָּצֵא בְּמִכְתָּתוֹ חֲרָשׁ לְחִתּוֹת אֵשׁ מִקּוֹד. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי מִשֶּׁם רֵאִיָּה לְחֲשׂוֹף מִיָּם מִגָּבָא: הִלְכָּה: חֲרָשׁ (כָּל שֶׁהוּא) כְּדִי לִיתֵן בֵּין פְּצִים כּוּלִי. רַבִּי יוֹנָתָן אָמַר. מְקַדְשִׁין בּוֹ. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לֵקִישׁ אָמַר. אִין מְקַדְשִׁין בּוֹ. רַבִּי לְעֹזֵר שְׁאֵל. עַל דַּעֲתִיה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לֵקִישׁ. ...

MISHNAH: A potsherd to put between one half-brick and another, the words of Rabbi Jehudah. Rabbi Meir says, to carry fire with it. Rabbi Yose says, to fill it with a quartarius. Rabbi Meir said, even though it is no proof, it is a hint: . 30:14.that in its splinters no shard be found to catch fire from the blaze. Rabbi Yose told him, from there is proof, to draw water from the pit. HALAKHAH: 7. "A potsherd (of any ... size) to put between one half brick," close to Tosephta

The Jerusalem Talmud, edition by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY) • The Jerusalem Talmud, translation and commentary by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY)

41 בביאור ע"פ וספרתם לכם

הביאור על "וספרתם לכם" מכנה את השמחה גילוי הפנימיות, "כמו שצהבו פני דרבי", ואומר שכעת הארת הפנים תלויה באתערותא דלתתא: שמחה בעבודת ה' מעוררת שמחה למעלה. הקטע במקום שאליו מפנה ההערה מוסיף הסבר לספירת חמישים יום כהמשכת השער החמישים שלב אחר שלב.

Numbers 11:4 במדבר י"א:ד'

וְהָאֶסְפָּסָף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ הָתָאוּ תֹאנֶה וַיִּשְׁכּוּ וַיִּכְכּוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יֵאָכְלֵנוּ בָּשָׂר:

And the mixed multitude that was among them fell a lusting; and the children of Israel also wept on their part, and said: 'Would that we were given flesh to eat

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

לקמן במדבר יא, ד.

42 וספרתם לכם

"וספרתם לכם ממחרת השבת". אלו הן מילות הפתיחה של הביאור שאליו מופנה הקורא.

Leviticus 23:15 ויקרא כ"ג:ט"ו

וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת מִיּוֹם הַבִּיאָכֶם אֶת־עֹמֶר הַתְּנוּפָה שְׁבַע שָׁבָתוֹת תִּמְיִמַת תִּהְיֶינָה:

And ye shall count unto you from the morrow after the day of rest, from the day that ye brought the sheaf of the waving; ;seven weeks shall there be complete

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

43 יעקב חבל נחלתו

"כי חלק ה' עמו, יעקב חבל נחלתו". הדברים מוסבים על המצב שלאחר

הפריצה.

Deuteronomy 32:9 דברים ל"ב:ט'

כִּי חֵלֶק Havaayah עֲמוֹ יַעֲקֹב חֵבֶל נַחְלָתוֹ:

For the portion of the L-RD is His people, Jacob the lot of His inheritance

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים לב, ט.

44 התעוררות הבקיעה

בהערה מפנים למאמר של הצמח צדק "החודש הזה לכם" באור התורה, שבו נדונה התעוררות הבקיעה.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת שמות-ח ד"ה החדש הזה לכם ע' ב'יתתקג.

45 עוז וחדוה במקומו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

דברי הימים-א טז, כז.

46 עוז וחדוה במקומו

"הוד והדר לפניו, עוז וחדוה במקומו". השמחה שלמעלה, ב"מקומו" של ה' עצמו, מעוררת את הפריצה.

I Chronicles 16:27 דברי הימים א ט"ז:כ"ז

הוֹד וְהָדָר לִפְנֵי עֹז וְחֵדוּהָ בְּמִקְוֹ:

Honour and majesty are before Him; Strength and gladness are in His place

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

47 בדיה לסוסתי

המאמר מסביר, באמצעות סוסו המקושט של המלך שאינו משיג את קישוטי שלו, את התענוג שהמלך מתענג ב"מרכבה" שלו. מוקדם יותר באותו מאמר מתבאר "כחתן יוצא מחופתו": חתן הוא מלשון "חות דרגא", יציאה מן החופה, שהיא האור המקיף.

הערת קה"ת

לקו"ת שה"ש יב, ב.

48 לסוסתי

"לסוסתי ברכבי פרעה דמיתוך רעייתי". אלו הן מילות הפתיחה של המאמר שאליו מופנה הקורא.

Song of Songs 1:9 שיר השירים א:ט'

לְסֻסְתִּי בְּרֻכְבֵּי פֶרַעַה דְּמִיתִיךְ רַעֲיָתִי:

I have compared thee, O my love, To a steed in Pharaoh's chariots

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

49 כחתן יוצא מחופתו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

תהלים טז, כז.

50 כחתן יוצא מחופתו

"והוא כחתן יוצא מחופתו, ישיש כגיבור לרוץ אורח". במאמר "לסוסתי"

מוסבר שיציאת החתן נמשכת מחופתו.

Psalms 19:6 תהילים י"ט:ו

והוא כְּחֶתֶן יֵצֵא מִחֻפָּתוֹ יָשִׁישׁ כְּגִבּוֹר לָרוּץ אַרְחַ:

Which is as a bridegroom coming out of his chamber, and
.rejoiceth as a strong man to run his course

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

51 ובדי"ה ביום השמיני עצרת

במאמר "ביום השמיני עצרת" מסביר אדמו"ר הזקן את "אשר קדשנו במצותיו" כתענוג שלמעלה בגילוי אור אין סוף באמצעות המצוות, ומדמה את השמחה שלמעלה למלך המתגלה בפני הכול ביום שמחתו.

הערת קה"ת

לקרית דרושים לשמע"צ פג, ג.

52 שמח תשמח רעים האהובים

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ברכת נשואין.

53 שמח תשמח רעים האהובים כשמחך יצירך בג"ע מקדם

אחת משבע ברכות הנישואין: "שמח תשמח רעים האהובים, כשמחך יצירך בגן עדן מקדם; ברוך אתה ה', משמח חתן וכלה". אדמו"ר הזקן מפרש "מקדם" כשמחה שאינה נובעת מאתערותא דלתתא.

Ketubot 8a:5-6 כתובות ח' א:ה-ו

"שִׁמְחָה תִּשְׂמַח רֵעִים וְאֶהוּבִים, כְּשִׁמְחָה יִצִּירְךָ בְּגֵן עֵדֶן מִקְדָּם, בְּרוּךְ אַתָּה ה', מְשִׁמְחַתְּךָ וְכֹלְךָ". "בְּרוּךְ אַתָּה ה', אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּרָא שְׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה, חֵתָן וְכֹלְךָ, גִּילָה, רִינָה, דִּיצָה, חֲדוּהָ, אֶהְבָּה וְאֶחְוָה וְשָׁלוֹם וְרִיעוּת. מִהֲרָה ה' אֱלֹהֵינוּ יִשְׁמַע בְּעָרִי יְהוּדָה וּבְחוּצוֹת יְרוּשָׁלַיִם קוֹל שְׁשׁוֹן וְקוֹל שִׁמְחָה, קוֹל חֵתָן וְקוֹל כֹּלְךָ, קוֹל מִצְחָלוֹת חֲתָנִים מְחוּפָּתִם וְנִעָרִים מִמִּשְׁתָּה נְגִינָתָם, בְּרוּךְ אַתָּה ה', מְשִׁמְחַתְּךָ עִם הַכֹּלְךָ".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

54 כמ"ש ע"פ שוש אשיש

המאמר מפרש את "שוש" בלשון סיבה: כנסת ישראל אומרת שהיא גורמת לשמחה בהוי', כלומר לגילוי התענוג שלמעלה למטה. זהו אותו רעיון שבמאמר שלפנינו: השמחה היא גילוי התענוג.

הערת קה"ת

לקרית נצבים מז, ד.

55 כי חפץ חסד הוא

"לא יחזיק לעד אפו כי חפץ חסד הוא". הבריאה נבעה רק מרצונו של ה' לעשות חסד, ללא אתערותא דלתתא.

Micah 7:18 מיכה ז:י"ח

מִי־אֵל כְּמוֹךָ נִשְׂא עוֹן וְעֹבֵר עַל־פֶּשַׁע לְשֹׁאֲרֵית נִחֲלָתוֹ לֹא־יִחַזֵּק לְעַד אָפוֹ כִּי־חָפֵץ חֶסֶד הוּא:

Who is a G-d like unto Thee, that pardoneth the iniquity, And passeth by the transgression of the remnant of His heritage? He retaineth not His anger for ever, Because He delighteth . in mercy

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

מיכה ז, ח.

56 אין עצבות לפני המקום

"אין עצבות לפני הקדוש ברוך הוא, שנאמר: הוד והדר לפניו, עוז וחדוה במקומו". אדמו"ר הזקן מדגיש שהדבר נכון "לפני המקום", למעלה מן הזמן והמקום.

Chagigah 5b:11 חגיגה ה' ב:י"א

ומי איכא בְּכִיָּה קָמִיָּה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא? וְהָאֵמֶר רַב פָּפֵא: אֵין עֲצִיבוּת לִפְנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁנֵאָמֶר: "הוּד וְהֶדֶר לִפְנֵי עוֹז וְחֻדוּהָ בְּמִקְוָמוֹ!" לֹא קָשְׁיָא: הָא בְּכִיָּה גִּזְיָא, הָא בְּכִיָּה בְּרָאִי.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

חגיגה ה, ב.

57 הנה מקום אתי

"הנה מקום אתי". הפסוק משמש לעניין ה"מקום" שלמעלה מן הזמן והמקום, שבו יש רק שמחה.

Exodus 33:21 שמות ל"ג:כ"א

וַיֹּאמֶר ה' הִנֵּה מָקוֹם אֲתִי וְנִצַּבְתָּ עַל־הַצּוּר:

And the L-RD said: 'Behold, there is a place by Me, and thou shalt stand upon the rock

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות לג, כא.

58 כחתן יכהן פאר

"אשיש כה". מילות הפתיחה של המאמר שאליו מופנה הקורא, העוסק בשמחה כתענוג גלוי.

Isaiah 61:10 ישעיהו ס"א:י

שׁוֹשׁ אֲשִׁישׁ בְּהִי תִגַּל בְּפָשִׁי בְּאַלְקֵי כִי הִלְבִּישְׁנִי בְּגָדֵי־יִשְׁעָ מְעִיל צִדְקָה יַעֲשֶׂנִי כְּחֵתָן יִכְהֵן פֶּאֶר וְכַפְלָה תַעֲדָה כְּלִיָּה:

I will greatly rejoice in the L-RD, My soul shall be joyful in my G-d; For He hath clothed me with the garments of salvation, He hath covered me with the robe of victory, As a bridegroom putteth on a priestly diadem, And as a bride adorneth herself with her jewels

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י סא, י.

59 ישא הוי' פניו אלך

"ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום". את "ישא" מפרשים כהעלאת למעלה, מעבר להישג ידה של אתערותא דלתתא.

Numbers 6:26 במדבר ו:כ"ו

יֵשָׁא HAVAYAH פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיִּשֶׂם לְךָ שְׁלוֹם:

The L-RD lift up His countenance upon thee, and give thee .peace

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר ו, כו.

60 סדי"ה כה תברכו

הקטע מסביר את ברכת המזון כהמשכת אלקות אל הכוח שאדם מקבל מן המזון. בהמשך הוא מסביר את "יאר ה' פניו" כהגבהת ההשפעה מעל ההשתלשלות, כדי שתגיע גם למי שמאמציו שלו אינם מספיקים.

הערת קה"ת

לקו"ת נשא כו, ד.

61 כה תברכו

"כה תברכו את בני ישראל". מילות הפתיחה של המאמר שאליו מופנה הקורא.

Numbers 6:23 במדבר ו:כ"ג

דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְּבָרְכוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמֹר לָהֶם:
Speak unto Aaron and unto his sons, saying: On this wise ye'
shall bless the children of Israel; ye shall say unto them
Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

62 וסד"ה שחורה אני ונאור

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

אולי הכוונה בלקו"ת שה"ש ה, ב.

63 אשת חיל עט"ב

"אשת חיל עטרת בעלה". לעתיד לבוא תהיה הכלה, מלכות, עטרת החתן.

Proverbs 12:4 משלי י"ב:ד

אִשְׁת־חַיִּל עֹטֶרֶת בַּעְלָהּ וְכָרֶבֶב בַּעֲצָמוֹתֶיהָ מִבִּישָׁה:
A virtuous woman is a crown to her husband; But she that
doeth shamefully is as rottenness in his bones
Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי יב, ד.

64 והי"א אור הלבנה

"ואור הלבנה יהיה כאור החמה". בעתיד תהיה מלכות (הלבנה) שווה לז"א (החמה).

Isaiah 30:26 ישעיהו ל:כ"ו

וְהָיָה אֹרֶן־הַלְבָנָה כְּאֹרֶן הַחֲמָה וְאֹרֶן הַחֲמָה יְהִי־הוּא כְּאֹרֶן שֶׁבַעַת
הַיָּמִים בְּיוֹם חֹבֶשׁ הוּא אֶת־שֶׁכֶר עֲמוֹ וּמִחֵץ מִכְתּוֹ יִרְפָּא:

Moreover the light of the moon shall be as the light of the sun,
And the light of the sun shall be sevenfold, as the light of the seven days,
In the day that the L-RD bindeth up the bruise of His people,
And healeth the stroke of their wound

Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"ל, כו.

65 שער מיעוט הירח

שער מיעוט הירח של הארז"ל מסביר שהתכלית של עליית מלכות היא לעמוד פנים אל פנים עם ז"א, בשוויון גמור, כך ששני מלכים ישתמשו בכתר אחד ושניהם יקבלו את אורם מאימא.

Sefer Etz Chaim 36:1-2 עץ חיים ל"ו:א-ב

השער השלישי שער מיעוט הירח ויתחלק לדי פרקים: מיעוט הירח מאי ניהו דאמר לה לזי ומעטי את עצמך היינו דכולהו מלכיות דידה דהוי בכל הט"ס כולהו הפילו ונחתו לתתא בהדה מה דליתא הכי בכל ספיראן, דכולהו איתך להו חולקיהו בספיראן דלעילא (בר) מנייהו דהא כתר כלול מכולהו וכן חכמה וכן כולם אבל מלי אתנטלית מכולהו וכולהו הוי ט' בלבד דכל מה דהוי מינה לעילא בהדייהו נחית לתתא בהדה ואיהי שלימו דכולהו דבר מינה הוי כלהו ט"ס וכולא דילה נחית לתתא ומשויה הוי אור חוזר דלית לה מדילה כלום ובעית להדרא ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

66 אמנם הבחינה

בפרק ב' כותב הארז"ל שהמדרגה השביעית, שבה שני מלכים משתמשים בכתר אחד, לא הושגה מעולם, ולא תושג עד זמן הגאולה.

Sefer Etz Chaim 36:2 עץ חיים ל"ו:ב

... והנה כאשר חטא אדם הראשון יום ו' חזרה למטה תחת היסוד באחוריו ונשארה שם בבחי' נקודה לבד כלול מ"י ואז אותן הט"ס עליונים שבה לא חזרו לעלות ולהסתלק ולהתעלם בזעיר אנפין עצמו כמו בעת מיעוט הירח ביום ד'. אמנם כיון שהיה מפני חטא לכן כל אלו הט"ס ירדו למטה בקליפות כמ"ש בע"ה והרי היא בתכלית המיעוט האחרון שבכולם ואז היא ילדה קין והכל ע"י זוג זו"ן כנוצר אצלינו בדרוש קין והכל וחטא אדה"ר ע"ש איך היו למעלה בשעה זו ואח"כ כשבא יום שבת ראשון חזרה הנוקבא להתתקן בכל הוי' ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

67 בביאור ע"פ ונקבצו בני יהודה

הקטע עוסק בכך שז"א ונוקבא, המדות והדיבור, הם גם בבחינת י"ה, שהם אבא ואמא, ומצטט את אותו קטע בעץ חיים העוסק במיעוט הירח, וקושר זאת ל"ונקבצו בני יהודה".

הערת קה"ת

לקו"ת במדבר ז, ד.

68 ונקבצו בני יהודה ובנ"י יחדיו

"ונקבצו בני יהודה ובני ישראל יחדיו". אלו הן מילות הפתיחה של הביאור שאליו מופנה הקורא.

Hosea 2:2 הושע ב:ב

וְנִקְבְּצוּ בְנֵי־יְהוּדָה וּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל יִחַדּוּ וְשָׂמוּ לָהֶם רֹאשׁ אֶחָד וְעָלוּ מִן־הָאָרֶץ כִּי גָדוֹל יוֹם יִרְעָאֵל:

And the children of Judah and the children of Israel shall be gathered together, and they shall appoint themselves one head, and shall go up out of the land; for great shall be the day of Jezreel

Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

69 יאר ה' פניו

"יאר ה' פניו אליך ויחנך". הארת הפנים היא גילוי הפנימיות, שהיא שמחה.

Numbers 6:25 במדבר ו:כ"ה

יְאֹר הָאֵלֶּיךָ וְיִחַנֶּכְךָ: Havayah פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיִחַנֶּכְךָ:

The L-RD make His face to shine upon thee, and be gracious unto thee

Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר ו, כה.

70 שוים בקומתן

הלכנה אמרה לפני הקדוש ברוך הוא: "אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד?" ונאמר לה למעט את עצמה. אדמו"ר הזקן מדבר על זמן הגאולה, שבו החמה והלבנה ישובו להיות שוות ולהשתמש בכתר אחד.

Chullin 60b חולין ס' ב

הערת קה"ת

חולין ס, ב.

71 סדי"ה ויגש

הביאור שם שואל מדוע בברכה אחת נאמר "החתן והכלה" ובאחרונה "החתן עם הכלה", ומשיב ש"ו" מציין את הזמן הזה, ואילו "עם" מציין את העתיד, לאחר "במהרה..." "ישמע", בביאת הגואל: כעת הוא זמן האירוסין, ולעתיד יהיו נישואין.

הערת קה"ת

תו"א מד, ד.

פסקה 4

72 אז יבקע

"אז יבקע כשחר אורך, וארוכתך מהרה תצמח". הפסוק שעליו מיוסד המאמר.

Isaiah 58:8 ישעיהו נ"ח:ח'

אֲזַיִּבְקַע כְּשַׁחַר אֹרְךָ וְאַרְכָּתְךָ מִהֵרָה תִצְמַח וְהָלַךְ לְפָנַי צִדְקָה כְּבוֹד ה' יִאֲסָפֶךָ:

Then shall thy light break forth as the morning, And thy healing shall spring forth speedily; And thy righteousness shall go before thee, The glory of the L-RD shall be thy rearward.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

73 עזו וחדוה במקומו

"עזו וחדוה במקומו". השמחה למעלה שמעוררת את הבקיעה.

I Chronicles 16:27 דברי הימים א ט"ז:כ"ז

הוֹד וְהָדָר לְפָנָיו עֹז וְחֵדוּהָ בְּמִקְוָם:

Honour and majesty are before Him; Strength and gladness are in His place

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

74 משמח חתן עם הכלה

הברכה האחרונה משבע ברכות החתונה מסתיימת במילים "משמח חתן עם הכלה", והמאמר מחיל זאת על הזמן לעתיד לבוא.

Ketubot 8a:6 כתובות ח' א:ו'

"כְּרוּךְ אֱתָהּ ה', אֱלֹקֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּרָא שְׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה, חֵתָן וְכֵלָה, גִּילָה, רִינָה, דִּיצָה, חֲדוּהָ, אֲהָבָה וְאַחֲוָה וְשָׁלוֹם וְרִיעוּת. מִהֵרָה ה' אֱלֹקֵינוּ יִשְׁמַע בְּעָרֵי יְהוּדָה וּבְחֻצוֹת יְרוּשָׁלַּיִם קוֹל שְׁשׁוֹן וְקוֹל שִׁמְחָה, קוֹל חֵתָן וְקוֹל כֵּלָה, קוֹל מִצְהָלוֹת חֲתָנִים מְחוּפָּתִים וְנִעָרִים מְשֻׁתָּה נְגִינָתָם, כְּרוּךְ אֱתָהּ ה', מְשַׁמֵּחַ חֵתָן עִם הַכֵּלָה."

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו והערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Pri Etz Chaim (Public Domain); Miqra דרך מקורות מצוטטים, according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Sefer Etz Chaim (Public Domain); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); The Jerusalem Talmud, edition by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY); The Jerusalem Talmud, translation and commentary by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/)

מיום חנימי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך likuteitorah.com/he/likutei-torah/tzav/3/

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק